

Jana Podobnik Kožić

Vrtec Škofja Loka

SODELOVANJE V PROJEKTU OBJEM

Participating in OBJEM Project

IZVLEČEK

Sodelovanje v projektih je lahko izziv ali pa breme. Živimo v času, ko se je zaradi nenehnih sprememb treba ves čas izobraževati in skrbeti za profesionalni razvoj. Le-to lahko vsak posameznik uresničuje tudi s sodelovanjem v projektu. Sodelovanje v projektu OBJEM mi je vse to omogočilo. V prispevku predstavljam pomen uvajanja gradnikov za razvijanje bralne pismenosti v vrtcu ter pomen stalnega izobraževanja za profesionalni razvoj strokovnih delavcev. Z nekaj primeri iz praxe bom podkrepila prepletanje jezika s preostalimi področji kurikuluma ter pomen vključevanja otrok v načrtovanje in samo izvedbo dejavnosti.

Ključne besede: OBJEM, učeča se skupnost, gradniki, bralna pismenost, uvajanje novih pristopov, kolegialne hospitacije, medpodročno povezovanje

ABSTRACT

Participation in projects can be challenging or exhausting. In the age of constant change, it is necessary to continue learning and growing professionally. Every individual can do it by participating in a project. In my case, participating in the OBJEM project was a turning stone. This paper demonstrates the importance of introducing the building blocks for developing reading literacy in kindergarten and the value of continuing education for the professional development of practitioners. I will use some examples from practice to support the interplay of language with the rest of the curriculum and the importance of involving children in the planning and implementation of the activities.

Keywords: OBJEM, learning community, building blocks, reading literacy, introducing new approaches, collegial observation, interdisciplinary integration

UČEČA SE SKUPNOST

Živimo v času, ko se razvoj in napredek odvijata z nadpovprečno hitrostjo, srečujemo se z vedno večjo količino podatkov in informacij. Od vsakega posameznika se pričakuje, da sledi spremembam, da se izobražuje in pridobiva nova znanja, nove pristope ter da se zaveda, kako pomembni so smiselna uporaba sodobne informacijske tehnologije, sodelovanje z drugimi vzgojitelji v timu, s starši, širšo družbeno skupnostjo ter usposobljenost za refleksijo in samoevalvacijo. Vzgojiteljeva najpomembnejša sposobnost je nenehno učenje skozi svoje delo in reflektiranje lastne prakse.

Za novo učečo se organizacijo je značilen integriran, toda prožen sistem, kar pomeni, da spodbuja avtonomno delo skupin, daje večje odgovornosti posameznikom, obenem pa razvija močan integriran sistem veljavnih organizacijskih vrednot in način dela, ki ga sprejmejo vsi. Pri tem je treba upoštevati, da se bodo zaposleni radi učili, če bodo imeli ustrezno delovno okolje, dovolj časa za posamezno nalogo in za refleksijo. Vse to pa bo imelo učinek, ko bodo zaposleni spoznali in se prepričali, da pridobljeno znanje lahko uporabijo tudi v praksi (Možina, 2002).

Pri uvajanju sprememb je potreben skupni razmislek vseh udeležencev, kaj želijo kot šola/vrtec doseči v prihodnosti.

Pomembna komponenta vpeljevanja sprememb je torej »socialna«: gre za skupno in skupnostno učenje in gre za šole oziroma kolektive kot učeče se skupnosti (Rupnik idr., 2019).

Učeča se skupnost razvija odprt, kritičen odnos do profesionalnega dela in uvidevanje vseh svojih članov kot nenehnih (vseživljenjskih) učencev. To predpostavlja razvijanje in negovanje (samo)refleksivnosti – reflektiranja kritičnih dogodkov v posameznikovi preteklosti in učenje iz osebnih uvidov – vključno z refleksijo prevladujočih šolskih praks in paradig, ki jih vzdržujejo. Tako se učeča se skupnost in njeni člani opolnomočijo za zavestno prevzemanje tveganja v smislu delovanja na nove načine v razredih in skupnosti (Rupnik idr., 2019, str. 10).

Želja po profesionalnem razvoju, iskanju novih pristopov in napredku lahko vsakega posameznika motivira, mu pomeni izziv, če ima v sebi potrebo po spremembah in vključenosti v učečo se skupnost. Zato je od vsakega posameznika odvisno, ali mu bodo omejitve in ovire izgovori, ali pa mu bodo izziv za profesionalni razvoj. Če jih razumemo kot izziv, jih lahko izkoristimo kot priložnost za spremembo in pozitivno izbiro. To je odločitev vsakega posameznika, ki je vključen v kolektiv in je pripravljen na aktivno učenje.

Pomembno vlogo pri profesionalnem razvoju imata evalvacija in samorefleksija dela. Vsak posameznik naj bi razmišljal, kritično vrednotil svoje delo, odzive in pristope ter jih videl z različnih perspektiv. S pomočjo le-tega spozna sebe, svoja močna in šibka področja ter išče načine in metode, kako jih bo razvijal. Spoznavanje samega sebe pa omogoča napredek, spodbudo in motivacijo, da se pri svojem delu lahko osredotoča na otroke, išče nove pristope in se razvija v razmišljujočega praktika.

Vsako izobraževanje, ki poteka daljše časovno obdobje in od posameznika zahteva večji vložek, preizkušanje novih spoznanj, idej v praksi in ima kontinuiteto, posamezniku omogoča razvoj, aktivno učenje, s tem pa profesionalni razvoj.

SODELOVANJE V PROJEKTU OBJEM

Projekt OBJEM je potekel od leta 2016 do oktobra 2022. Vključeni smo bili vrtci, osnovne in srednje šole iz vse Slovenije. Sodelujoči zavodi so bili razdeljeni v dve skupini, in sicer na razvojne in implementacijske vzgojno-izobraževalne zavode. Razvojni zavodi so razvijali in preizkušali didaktične pristope z vključenimi gradniki in elementi gradnikov. Po izvedbi so opravili poglobljeno evalvacijo. Naloga implementacijskih zavodov je bila preizkušanje primerov, poglobljen zapis dejavnosti/pristopov in zapis povratne informacije na preizkušene primere. Vsa gradiva, primeri iz prakse, povratne informacije, so bili vsem na voljo v spletni učilnici projekta.

S sodelovanjem v projektu OBJEM sem pridobila dodatna znanja in nove pristope za delo z otroki v oddelku. Sama sem bila v vlogi vodje in članice projektnega tima našega vrtca. Za vlogo članice sem se odločila sama, saj se mi je zdelo pomembno, da sem aktivna kot članica, ker sem le tako lahko preizkušala nove pristope, znanja, dileme in se aktivno učila skupaj s preostalimi članicami. Ves čas pa smo imele podporo vodstva.

Poleg iskanja učinkovitih pristopov poučevanja s strani vzgojiteljev/učiteljev je bila posebna pozornost Zavoda RS za šolstvo in drugih konzorcijskih partnerjev (fakultet in javnih zavodov) namenjena predvsem usposabljanju in profesionalnemu razvoju vseh sodelujočih strokovnih delavcev vzgojno-izobraževalnih zavodov (VIZ), da bodo razvijali lastne kompetence (Mršnik in Bone, 2022, str. 4).

Izboljševanje kakovosti učnega procesa otrok se torej začne s predhodnim učenjem in profesionalnim razvojem vzgojiteljev, zato smo bili strokovni delavci podprti z različnimi oblikami izobraževanj in usposabljanj, posebej pa smo bili spodbujeni k sodelovanju in skupnemu učenju v timu, tako z izmenjevanjem izkušenj ob predstavitev primerov dejavnosti kot tudi s kolegijskimi hospitacijami in strokovnimi pogovori (Skvarč, 2022, str. 100). V okviru projekta OBJEM smo imeli možnost različnih oblik izobraževanj in usposabljanj, ki so bila namenjena razumevanju in uvajanju gradnikov. Izobraževanja so potekala v živo in na daljavo.

KOLEGIALNE HOSPITACIJE

Pri vpeljevanju novosti v prakso je zaznan večji učinek, če je poudarek v delovnem okolju na učenju drug z drugim in drug od drugega, kot če se posamezniki samo udeležujejo ustaljenih oblik usposabljanj zunaj vrtca. S skupnim učenjem se tako v vrtcu gradita sodelovalna kultura ter

zaupno in varno okolje, v katerem si strokovni delavci upajo izpostaviti dileme, s katerimi se soočajo v praksi, ter skupaj iskati poti za odpravljanje pomanjkljivosti, ki jih prepoznavajo ob raziskovanju poučevalne prakse. Pri tem so pomembna oblika učenja, strokovni pogovori in kolegijsko podpiranje, ki vključuje tudi opazovanje izvedbe dejavnosti/pouka (Skvarč, 2022, str. 100). **V projektu OBJEM smo uporabili protokol, kako pred začetkom kolegijskih hospitacij voditi pogovor v timu, namenjen ozaveščanju izkušenj in stališč članov tima glede hospitacij, prepoznavanju morebitnih vzrokov za odklonilen odnos ali strah pred tem, da te kolegi opazujejo, ter izpeljavi skupnih pravil glede izvajanja kolegijskih hospitacij za večji občutek zaupanja in varnosti vseh vključenih.**

Kolegijske hospitacije imajo za cilj učenje slehernega vključenega ne glede na to, ali je v vlogi opazovalca ali v vlogi opazovanega učitelja/vzgojitelja, in ne glede na to, v kateri fazi kariernega razvoja je posameznik. Težišče je na skupnem preučevanju prakse z osredotočenostjo predvsem na učečih se; kaj se bolj obnese, kako se odzivajo, vključujejo, sodelujejo ... pri določenem pristopu, dejavnosti, situaciji ... Kolegijska hospitacija je metoda zbiranja dokazov v praksi (dejstev, argumentov), ki služijo kot temelj za strokovne pogovore, usmerjene v razreševanje dilem, odprtih vprašanj ali strokovnih izzivov, s katerimi se srečujejo kolegi pri svojem delu (poučevanju). Za profesionalni razvoj učiteljev/vzgojiteljev so bolj od samega pouka pomembni strokovni pogovori, ki sledijo opazovanju. Obstajajo raznolike možnosti, kako pri raziskovanju poučevalne prakse pridobiti dokaze z opazovanjem pouka (Skvarč, 2022, str. 100).

V Vrtcu Škofja Loka smo članice PT pozornost namenile protokolu pogovora po kolegijskih hospitacijah. Le-ta je zasnovan tako, da so udeleženci pri pogovoru osredotočeni na dejstva, ki so jih opazili pri opazovanju dejavnosti. Povratna informacija je oblikovana tako, da spodbudi k razmisleku o dejavnostih, sledenju načrtovanih ciljev z namenom razvijanja gradnikov, iskanju novih pristopov, nadgradnji le-teh, sodelovanju otrok, njihovem odzivu. Zaradi covida-19 smo v našem zavodu v času, ko je bilo priporočeno, da se ne družimo, dejavnosti posnele. Pogovor pa smo opravile na daljavo od doma.

PROJEKT OBJEM V PRAKSI

V začetku sodelovanja v projektu OBJEM smo članice PT našega zavoda v pomoč pri izvajanju oblikovale operativni načrt našega zavoda, ki pa je bil temelj pri pripravi operativnega načrta oddelka vsake članice PT. Raziskovalno vprašanje našega zavoda se je nanašalo na knjižnico. Z njim smo želele spodbuditi strokovne delavke, da bi pogostejše obiskovale knjižnico skupaj z otroki in jih pri tem aktivno vključevale pri izbiri knjig. Vrtec Škofja Loka je velik, saj posluje na 8 lokacijah v 57 oddelkih. V vrtcih nimamo zaposlene knjižničarke, tako kot imajo to urejeno v osnovnih in srednjih šolah. Tako v našem vrtcu za knjižnico skrbijo strokovne delavke.

Kot sem že omenila, smo imeli implementacijski zavodi nalogo, da preizkusimo primere dejavnosti, ki so jih razvili razvojni vrtci. Če želimo pri načrtovanju in izvajanju dejavnosti upoštevati razvojne značilnosti otrok v oddelku, njihove interese, pobude in sposobnosti posameznega

otroka, je dejavnosti treba prilagoditi. Pri tem pa je treba upoštevati, da se med seboj razlikujemo tudi strokovni delavci.

Tako sem med ponujenimi predlogi izbrala temo, ki mi je v danem obdobju glede na značilnosti oddelka in pobude otrok omogočila možnosti ter izziv, da razvijamo določene gradnike in nove pristope.

Razvijanje gradnikov

V šolskem letu 2021/2022 sem zamenjala enoto, sodelavko in skupino otrok. Enaka je ostala samo starost otrok (3–6 let). V začetku sem si vzela čas, da sem spoznala otroke, njihova močna in šibka področja. Skupaj z otroki pa smo spoznavali tudi lokalno okolje. Vsa pridobljena spoznanja sem vključila v operativni načrt oddelka. S strani vodje projekta smo dobili nalogo, da naredimo pregled, katere gradnike bralne pismenosti za predšolsko obdobje smo razvijali pogosto, katere redko, katerih pa sploh ne. Dogovorili smo se, da se bomo v zadnjem letu osredotočili na gradnike, ki jih nismo razvijali. Ob tem pa bomo dejavnosti medpodročno povezovali. Ko sem se še bolj poglobila v gradnike, sem spoznala, da sem pogosto razvijala gradnike: govor, motiviranost za branje, glasovno zavedanje, besedišče in razumevanje besedil, saj sem se ob tem počutila bolj varno, opolnomočeno.

Ob opazovanju in spoznavanju otrok sem ugotovila, da redko samoiniciativno posežejo po knjigah, ki jih imajo na razpolago v knjižnem kotičku. Pri pregledu primerov dejavnosti sem se odločila, da izberem Šiviljo in škarjice. Samo temo sem želela nadgraditi s pravljicami slovenskih avtorjev. Tako smo skupaj z otroki vstopili v pravljčni vrtljak. V tem vrtljaku so se vrtele vsebine pravljic Muca Copatarica, Kdo je napravil Vidku srajčico, Mojca Pokrajculja in pa že prej omenjena Šivilja in škarjice. V našem oddelku vsakodnevno ob različnih priložnostih v manjših skupinah prebiramo pravljice in pesmi. Beremo pri počitku, saj ne počivajo vsi otroci. Takrat je tudi priložnost, da se o prebrani vsebini pogovorimo. Pri pogovoru se trudim, da otrokom postavljam odprta vprašanja in vprašanja, ki jih spodbujajo k prepoznavanju in poimenovanju čustev in s tem k razvoju empatije. Z otroki, ki ne počivajo, se igramo različne igre za razvijanje vidnega in slušnega zaznavanja. Pri tem sem opazila, da otroci sami štejejo zloge, ko smo posamezne besede zlogovali. Le-to sem upoštevala pri pripravi dejavnosti.

Otroci so tako poznali vsebino pravljic. Knjige so imeli v knjižnem kotičku. Starši so bili prek e-igralnice obveščeni o temi in naslovih pravljic. Presenečena sem bila, ker so nekateri otroci povedali, da so zjutraj poslušali pravljice oz. da so jim jih prebirali tudi starši. V nadaljevanju predstavljam primere dejavnosti, ki so bili izvedeni v okviru kolegijske hospitacije članice projektnega tima OBJEM.

Z izbrano vsebino sem želela:

- Upoštevati sposobnosti in interese otrok.
- Spodbujati veselje do branja in pripovedovanja ob knjigi.
- Razvijati gradnike: govor, besedišče, razumevanje koncepta bralnega gradiva in kritično branje.
- Dejavnosti medpodročno povezovati.

Gradniki, ki sem jih razvijala:

Govor: jezikovna zmožnost (otrok opisuje, pripoveduje, razlaga, utemeljuje, ...), uporaba govora v različnih go-

vornih položajih (uporaba govora v različnih situacijah in različnih funkcijah).

Motiviranost za branje: interes za branje (izraža željo po pripovedovanju in poslušanju priljubljenih zgodb, pesmi ali listanju bralnega gradiva); bralna samoučinkovitost (ob slikah pripoveduje (bere) zgodbo drugim, pozorno poslušča branje različnih besedil od začetka do konca, pozna in uporablja lokacije bralnih virov).

Razumevanje koncepta bralnega gradiva: orientacija v bralnem gradivu (pozna smer branja (od leve proti desni, od zgoraj navzdol); povezovanje besednega in slikovnega dela v besedilu (razume, kaj sporoča nebesedni in kaj besedni del besedila).

Glasovno zavedanje: glasovno razčlenjevanje (besede členi na zloge).

Besedišče: razumevanje pomena besed in njihova uporaba (razume besede v daljših in zapletenejših povedih); širjenje in usvajanje besedišča za uspešno branje z razumevanjem (razume pomen besed v konkretnih okoliščinah in zgodbah).

Razumevanje besedil: sklepanje, razbiranje bistva (pripoveduje ob slikah in drugih vizualnih gradivih).

Odziv na besedilo in tvorjenje besedil: tvorjenje smiselnih in ustreznih govorjenih in zapisanih besedil o prebranem/poslušanem (tvori raznovrstna besedila, o poslušanem/prebranem besedilu sprašuje in izraža mnenje, o poslušanem ali prebranem besedilu pripoveduje s svojimi besedami).

Kritično branje: prepoznavanje, presojanje, vrednotenje sporočilnosti, dejstev in stališč v besedilu; oblikovanje lastnega mnenja z utemeljevanjem.

PRAVLJČNI VRTILJAK

Dejavnost je potekala v igralnici in predprostoru.

- Izhodišče za dejavnost so bile pravljice – Šivilja in škarjice, Kdo je napravil Vidku srajčico, Muca copatarica in Mojca Pokrajculja.
- Otroke sem povabila, da se nama pridružijo na pravljčnem vrtljaku. Posamezni otrok je bil poklican k vrtljaku z zlogovanjem svojega imena ob zvokih paličic. Vrtljak je bil oblikovan iz trikotnikov, ki so bili različne barve.

Gradniki: širjenje besedišča, razumevanje koncepta bralnega gradiva

► SLIKA 1: Razvrščanje povedi

Avtorica fotografij: Jana Podobnik Kožič

- Vsak otrok je iz vrtljaka, ki je bil sestavljen iz barvnih trikotnikov, izbral trikotnik. Na njem so bile zapisane povedi oz. uganke, ki so se nanašale na pravljice.

- Otrok je uvrstil trikotnik glede na vsebino povedi.

Otroci so brez večjih težav ustrezno uvrstili povedi in uganke. Več težav pa so imeli s tem, da so počakali, da je imel vsak toliko časa za razmislek, kot ga je potreboval. Otrok ni motilo, ker si povedi niso sledile v pravilnem vrstnem redu, kakor tudi ne, da ni bila zajeta vsa vsebina pravljice. Ob koncu uvrščanja sem jih povabila k razmisleku o tem, kaj mislijo, kaj imajo skupnega te pravljice. Njihovi odgovori

so bili, da so povsod prisotne škarjice, oblačila pri šivilji in Vidku, pri mucu pa copati, da v pravljici Šivilja in škarjice ter Muci Copatarici nastopa ptiček in se dogaja v gozdu. Pri Mojci Pokrajculji in Kdo je napravil Vidku srajčico pa se zgodba odvija na travniku.

Dejavnost sem nadgradila tako, da so otroci pozorno poslušali in brez težav postavili povedi v pravilno zaporedje.

ZABAVNO ZLOGOVANJE

Pri tej dejavnosti so otroci iz vrečke izvlekli sličico, ki je bila vsebinsko povezana s pravljicami, ki smo jih brali. Sličico so poimenovali, nato so členili besedo na zloge in jo razvrstili glede na število zlogov (1, 2 ali 3 zloge). Vsak je poiskal pot, ki ga je z gibanjem pripeljala do cilja oz. do kroga z ustreznim številom pik (slika). Tu je bil poudarek na medpodročnem povezovanju: jezik, matematika, gibanje.

► SLIKA 2: Členjene besede

Otroci so bili nad dejavnostjo navdušeni, saj so bili aktivni. Ko so razvrstili vse sličice, so jih prešteli in ugotavljali, katerih je bilo največ oz. najmanj glede na število zlogov. Pri tem sem spoznala, da so zmogli zlogovati besede ne glede na starost. Če pa kdo ni bil povsem prepričan, so mu pa pomagali preostali v skupini.

(Gradnika: glasovno zavedanje – razčlenjevanje, besedišče)

► SLIKA 3: Razvrščanje sličic

PRAVLJIČNA KOCKA

Gradnik: razumevanje besedil

Pri tej dejavnosti so otroci imeli kocko. Pri kocki so bile 4 ploskve opremljene s sliko posamezne pravljice, ena ploskev je bila opremljena s paličicami, druga pa s sliko gibanja. Če se je kocka ustavila na sliki pravljice, je otrok povedal naslov pravljice, začetek, konec, pripovedoval pravljico ... Ko se je kocka ustavila na paličicah, je otrok zaigral poljuben ritem. Če pa se je ustavila na sliki gibanja, je otrok pokazal vajo, ki so jo preostali soigralci ponovili.

Otroci so na začetku povedali samo naslov, kasneje pa so svoje pripovedovanje nadgradili.

► SLIKA 4: Pravljična kocka

ZAKLJUČEK DEJAVNOSTI

Ko so otroci opravili dejavnosti, smo se zbrali skupaj in otroke sem povabila, da vsaka skupina izbere barvni karton in prisluhne vprašanju. Vprašanja so se nanašala na pravljice. Oblikovana pa so bila tako, da so otroke spodbudila k razmišljanju, izražanju svojega mnenja in utemeljevanju le-tega. Pri tej dejavnosti so presenetili nekateri otroci, ki so navadno nekoliko bolj zadržani, tiho. Tokrat pa so povedali svoje mnenje in ga tudi utemeljili.

(Gradnik: kritično branje: loči domišljjski svet od realnega)

Nadgradnja dejavnosti

Obiskali smo rokodelski center in kreativnice, kjer so otroci spoznali predmete, ki so jih nekoč uporabljali za česanje volne, predenje niti in tkanje, ter širili in usvajali besedišče (kolovrat, gradaše, tkanje ...).

Otroci so sodelovali pri načrtovanju in pripravi vadbene ure v dvorani. Razdelili so se v štiri skupine. Vsaka skupina si je iz posamezne knjige izbrala po eno ilustracijo. Po njej pa so pripravili postajo na poligonu. Tudi tukaj se je po-

► SLIKA 5: Šivilja in škarjice. Krpe predstavljajo blago, ki so ga škarjice razrezale grajski gospe.

kazalo, kako so ustvarjalni, iznajdljivi in kako posamezne vsebine povezujejo.

Otroci so igrali igro vlog. Izbrali so si pravljico Šivilja in škarjice in Kdo je napravil Vidku srajčico.

Na predlog otrok smo izdelali družabno igro.

► SLIKA 6: Družabna igra

Po vseh izvedenih dejavnostih so se otroci:

- primerjali so pravljice in prepoznali skupne lastnosti,
- pozorno so poslušali in opazovali,
- samostojno pripovedovali ob knjigi ali sliki na kocki,

- občutili so veselje in zadovoljstvo ob uspehu,
- večina otrok je besedo členila na zloge in jo glede na število zlogov pravilno razvrstila,
- spoznali pomen sodelovanja.

Kaj sem se naučila? Ob poglobljenem prebiranju in razmišljanju o posameznih gradnikih in njihovem razvijanju sem spoznala pomen naslednjih gradnikov: razumevanje koncepta bralnega gradiva, odziv na besedilo in tvorjenje besedil ter kritično branje, ki jim do zdaj nisem posvečala dovolj pozornosti. Za razvijanje teh gradnikov sem pri pripravi različnih dejavnosti iskala nove didaktične pristope in jih medpodročno povezovala. Občutila sem zadovoljstvo ob odzivu otrok, njihovem aktivnem sodelovanju in napredku. Prepoznala sem smiselnost uvajanja novih didaktičnih pristopov. Pri načrtovanju sem upoštevala močna in šibka področja otrok. Spoznala sem, da je pri izvajanju dejavnosti velikokrat treba biti fleksibilen, saj smo delo v skupine razdelili na več dni, tako so bili otroci bolj zbrani in vztrajni. Sama pa sem pri tem lahko bila bolj osredotočena na opazovanje otrok pri posamezni dejavnosti.

KAKO NAPREJ PO KONCU PROJEKTA?

Oktobra 2022 se je projekt OBJEM zaključil. S sodelovanjem v tem projektu sem pridobila določena znanja, spoznala sem pomen razvijanja gradnikov in uvajanja novih pristopov. Dobila sem potrditev, kako pomembna je kontinuiteta izobraževanja, trajanja projekta ter aktivna udeležba posameznika. Pridobljeno znanje je treba preizkusiti in s tem pridobiti povratno informacijo, kako se na določeno dejavnost odzivajo otroci. Vsekakor pa sta najpomembnejši poglobljena evalvacija in samorefleksija. Pri tem ne gre pozabiti na ključni element opazovanja otrok, prepoznavanje njihovih močnih in šibkih področij, ter osredotočenost na pobude in ideje otrok.

V projektu OBJEM je bil poudarek tudi na zbiranju dokazov procesa učenja, kar je dobrodošlo in igra pomembno vlogo pri evalvaciji ter spremljanju napredka otrok.

Z gotovostjo lahko trdim, da so meni spremembe in pa sodelovanje v projektu, ki je podprt s strani strokovnjakov in vodstva vrtca, izziv. S sodelovanjem v projektu sem veliko pridobila, se naučila in profesionalno napredovala. Kaj pomeni sodelovanje v projektu posamezniku, pa je odločitev in strokovna odgovornost vsakega posameznika.

VIRI IN LITERATURA

Bahovec, D., in sod. (1999). *Kurikulum za vrtce. Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.*

Kerndl, M. (2022). *Bralna pismenost. Spodbujanje razvoja pismenosti v vrtcu in šoli.* Zavod RS za šolstvo.

Možina, S. idr. (2002). *Management: nova znanja za uspeh.* Didakta.

Mršnik, S., Bone, J., Bačnik, A., idr. (2022). *Spodbujanje razvoja pismenosti v vrtcu in šoli. Bralna, naravoslovna, matematična in finančna pismenost.* Zavod RS za šolstvo.

Pečjak, S. (2011). *Razvoj komunikacijskih zmožnosti v vrtcu in začetno opismenjevanje.* Konferenca Bralna pismenost v Sloveniji in Evropi. Zbornik prispevkov.

Rupnik, T., idr. (2019). *Vpeljevanje sprememb v šole. Priročnik za šolske razvojne timе.* <https://www.zrss.si/pdf/vpeljevanje-sprememb-v-sole.pdf>

Skvarč, M. (2022). *Moč kolegialnih hospitacij. Opazovati_povezovati_sodelovati_priročnik.pdf* (zrss.si)